

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Quarta virtus narrationis suauitas, in decem partes diuisa. Capvt XVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Sexto, si cum hominum opinione, ut pro Roscio Amerino.

[De vita rustica, quæ vita maximè diiuncta à cupiditate, & cum officio coniuncta.] & pro Milone, [fecerunt seruos in tali re facere voluissent.]

Septimo, si cum auctoritate coniuncta, ut pro Roscio Amerino.

Etenim rectum putabat pro eorum honestate se pugnare, propter quos ipse honestissimus inter suos numerabatur.

Autoritas verò maximam vim habet ad faciendam fidem, vel in eo, qui dicit, vel in eo, de quo dicitur. Nam auctoritate magna præditis hominibus facilius creditur, quia nulla est in eis mendacii suspicio, & quæ dicuntur de viro magnæ auctoritatis, faciliè probantur: ut si quis narret Catonem esse amantem patriæ, alienum ab avaritia, fortem, & constantem in negotiis, potest etiam auctoritas ad imperium referri, ut in Verrinis Cicero multa narrat, quæ Verres pro auctoritate Imperii, quod gerebat, flagitiosè perpetrarat.

Octauo, si cum lege, ut pro Milone Cicero lege naturæ probat vniciuque licere vim repellere.

[Est enim (inquit) hæc, Iudices, non scripta, sed nata lex, &c.]

Nono, si cum more, & consuetudine, ut in eadem oratione.

Sin hoc & ratio doctis, & necessitas barbaris, & mos gentibus, & feris natura ipsa præseipit, ut omnem semper vim, quacunque ope possent, à corpore, à capite, à vita sua propulsarent, &c.

Decimo, si cum religione coniuncta, ut ibidem.

[Iter solemne, legitimum, necessarium Miloni esse Lanuuium ad flaminem prodendum, quod erat dictator Lanuuij Milo.]

Vndecimo, si probitas narrantis significabitur, probis enim viris faciliè credi solet. Idco Aristoteles inter probationes artificiosas, mores etiam ipsius rei, si exprimantur, annumerat, ut pro Milone.

[Nihil dico quid Respublicæ consecuta sit, nihil quid vos, nihil qui omnes boni, nihil sanè id proferat Miloni, qui hoc fato natus est, ut ne se quidem seruare potuerit, quin vna Respublicæ vosque seruaret.]

Duodecimo, si antiquitas, hoc est, oratio-

nis grauitas, quæ antiquitatem quandam, & venerationem præ se ferat, ut pro Milone.

[Qui non honoris gradum spectaret, ut ceteri, sed & Lucium Paulum Collegam effugere vellet, singulari virtute ciuem, &c.]

Tertiodecimo, si memoria dicentis significabitur, nam ea quæ promptè, & memoriter narrantur, vera esse videntur, cum autem quis hæret, & in dicendo vacillat, neque sibi constat, ficta loqui videtur, ideo prouerbio datur, mendacem esse memorem oportere.

Quartodecimo, si orationis veritas, hoc est, si antea solitus est vera dicere, probabile est enim, eum qui semper antea veridicus fuit, etiam nunc vera narrare; mendax autem id assequitur, ut neque cum vera dicit, ei credatur.

Vltimo, vitæ fides maximè probabilem orationem efficit, siquidem vitæ auteacta firmum quoddam testimonium est: sceleratus enim, & improbus nullam fidem habet, probò verò homini faciliè creditur: idcirco dicunt oratorem bonum vitum esse oportere.

Quarta virtus Narrationis suauitas, in decem partes diuisa.

CAPVT XVII.

Quarta virtus suauitas, quam decem efficiunt.

Primo, admiratio, quæ tum excitatur, cum aut magna, aut noua, & inaudita dicimus. Magna, ut si quis narraret à Scipione adolescente defensum fuisse patrem, ac protectum, cum Annibal eum vrgeret in prælio. Ita ostendit Cicero, magnum fuisse factum Casaris Octauiani, quòd adolescens, ac penè puer, exercitum veteranorum compararit, patrimonium effuderit, & M. Antonij furori obstiterit; quin eiusdem factum ostendit esse nouum, & inauditum.

Multa, inquit, memini, multa audiui, multa legi, nihil ex omnium sæculorum memoria tale cognoui. Ita pro Aulo Cluentio, [O mulieris scelus incredibile, & præter hanc vnam in omni vita inauditum.]

Secundo, expectationes concitata multum delectant, cum dubitant auditores, quòd res sit euasura, ut pro Aulo Cluentio.

Summa omnium expectatio, quidnam sententiæ ferrent nummarij Iudices. Et Cunctis

essent hæ nuptiæ plenæ dignitatis, plenæ cõcordiæ, repente est exorta mulieris importunæ nefaria libido, non solum cum dedecore, verum etiam seclere coniuncta.

Hæc de causâ multi sunt circuitus verborum, & præparationes in dicendo, vt maior expectatio concitetur, quod in Verrem frequentissime Cicero facit. In comædijs, & tragædijs expectationes rerum futurarum concitata magnoperè delectant.

Tertiò, exitus inopinati, quando felices apparent, summam afferunt iucunditatem, quod ita Cicero affirmat.

At viri sæpè excellentes, ancipites, varique casus, habent admirationem, expectationem, lætitiã, molestiam, spem, timorem: si verò exitu notabili concluduntur, expletur animus iucundissimæ lætitionis voluptate, tales sunt omnes comædiarum exitus, hoc est, inopinati, & felices.

Quarò, suavis fiet narratio, si motus animi interponantur, nam vt ait Aristoteles, in omni animi motu inest quædam iucunditas. Cicero pro Aulo Cluentio de Sallia, Cluentij matre.

Deinde ita flagrare cœpit amentia, sic inflammata ferri libidine, vt eam non pudor, non pudicitia, non pietas, non macula familiaris, non hominum fama, non filij dolor, non filia mæror, à cupiditate reuocaret, animum adolescentis, nondum consilio, ac ratione firmatum pellexit, &c.

Quintò colloquia personarum in narratione delectant, vt 3. in Verrem.

Quæso, inquit, Philodame, cur ad nos filium tuum non intrò vocari iubes? (Et paulò post,) Tum ille, vt aliquid responderet, negauit moris esse Græcorum, vt in conuiuio virorum accumberent mulieres. Hic tum alius ex alia parte. Enimverò ferendum hoc non est, vocetur mulier, & quæ sequuntur.

Sextò, dolores expressi delectant, inest enim quædam etiam in dolore iucunditas, vt pro Roscio Amerino.

Quod Amerinis eo vsque visum est indignum, vt vix tota fletus, gemitusque fieret. (Pro Aulo Cluentio.) In huius amantissimi sui fratris manibus, & gremio, mærore, & lachrymis consensebat.

Septimò, iracundiæ mouent delectationem. Siquidem Homerus iram canit effuso melle dulciorem. Sic Cicero pro Roscio Amerino,

Nemo erat, qui non ardere omnia mallet, quàm videre in Sexti Roscij optimi viri, atq; honestissimi bonis iactantem se, ac dominantem Titum Roscium.

Octauò, merus in narratione suauitatem afferunt, vt pro Roscio Amerino.

Vsq; adeò autem ille pertinuerat, vt mori mallet, quàm de ijs rebus Syllam doceri. (3. in Verrem.) Hæc vbi filio nunciata sunt, statim examinatus ad aedem contendit, vt & patris, & pudicitia fororis succurreret.

Nonò, lætitiã faciunt iucundam narrationem, vt pro Cluentio.

Tum verò illa egregia, ac præclara mater palam exultare lætitiã, ac triumphare gaudio cœpit. (3. in Verrem,) Fit sermo inter eos, & inuitatio, vt Græco more biberetur, hospes horratur, poscunt maioribus poculis, celebratur omnium sermone, lætitiãque conuiuium.

Decimò, & vltimò cupiditates expressæ delectant, vt pro R. Amerino.

Hoc consilio atque adeò hæc amentia impulsus, quem ipsi cum cuperent, non potuerunt occidere, cum ingulandum vobis tradiderunt. (Pro Cluentio.) Sanguinem suum profunderè omnem cupit, dummodò profusum huius antè videat. Et hæc suauitas in rebus.

In verbis suauis genus erit dicendi, primum elegantia, & iucunditate verborum sonantium, & leuium, deinde coniunctione, quæ neque asperos habeat concursus, neque disiuictos, atque hiantes, & sit circumscripta non longo anfractu, sed ad spiritum vocis apto, habeatque similitudinem, æqualitatemque verborum.

Typus narrationis poeticae.

Ex Libanio.

CAPVT XVIII.

Δ Ηιανείραν τὴν Οινέως ἐβόλετο ἢ γὰρ Διανίτη μὲν Ηρακλῆς: ἔχε δ' ἔ ποταμὸν Α-Οσενίη. χελῶν ἕρας κόρης. ὃ δ' ἀμφοτέρα δεδοικῶς οὐδέτερον χαρίζεται, σήσας οὖν ἄλλον τὴν θηγατέρα διαγωνίζεσθαι ἐκέλευσε, καὶ Ηρακλῆς ἐν ἑκα παλάμων, τὸ κέραν ἀνασπάσας ἔ ποταμῷ, καὶ τὸ ἄμμα ἔρρει ἀφ' οὗ Σειρήνες ἐγένοντο.

Deciani-